

סילבוס לקורס: עזרא ונחמיה, 86283.1.1

שם המרצה: רבי בן ציון

סוג הקורס : שיעור

שנת הלימודים: תש"פ , הקורס נלמד בסמסטר א

מספר השעות ונקודות זכות: 1 ש"ש, 2 נ.ז.

שנת הלימוד בתכנית: א, ב, ג, ד

דרישות קדם: אין

מטרות / תוצרי למידה:

הלומדים יכירו את תוכן ספרי עזרא ונחמיה, ויעמדו על הקשרם עם נבואות ירמיה, חזון דניאל, ונבואות חגי וזכריה. הלומדים ידעו מה היו האתגרים המרכזיים בתקופות המתוארות בספרים, כיצד פעלו המנהיגים נוכח האתגרים, ומה היו תוצאות פעולותיהם.

הלומדים יקנו כלים ללמידה עצמאית בספרי הנ"ך: תיארוך והעזרות ב"סדר עולם", השוואה בין ספרים מקבילים הדנים באותה תקופה, מציאת מילות מפתח והפקת משמעות מהן, היעזרות במפות, ועוד. הלומדים יתוודעו לפרשנות המסורתית והמודרנית של הספרים הנלמדים.

תיאור הקורס:

השיעורים יקיפו את פרקי ספר עזרא ונחמיה, את ספר חגי ופרקים מתוך ספרי זכריה ומלאכי. נדון בשאלת התיארוך, והשיטה שניצמד אליה במהלך כל הקורס תהיה הכרונולוגיה של "סדר עולם רבה", ועל פיו נלמד במהלך הפרקים גם איך התקיימו נבואות השבעים שנה. במהלך הלימוד נדון במחקרים אחדים ונדון עד כמה הם עולים בקנה אחד עם דברי הכתובים ודברי חז"ל. הלימוד יציף סוגיות הרלבנטיות לדורנו דור של תקומה והן יידונו בשיעורים. בנית חומות ירושלים ואיכלוס עיר דוד בהנהגת נחמיה יילמדו לאור התגליות החדשות והתנופה של התחדשות עיר דוד.

התוכן הניתן מידי שבוע, מטלות וחומרי קריאה:

מס'	נושא, מטלות וחומר קריאה
1	לכלות דבר ה' בפי ירמיהו, והכרזת כורש
2	עלית ששבצר, וזרובבל (פרקים א-ב)
3	התחלת הבניה ואגרת רחום, הקפאת הבניה (פרקים ג-ד)
4	לבנות בלי רשיון! נבואות חגי, ופרק א בזכריה.
5	הבניה ואגרת תתני (פרק ה)
6	הדכרונה ואגרת דריוש, השוואת הדכרונה, ההכרזה, גליל כורש (פרק ו)
7	עלית עזרא והרשיון להשליט את דיני התורה (פרקים ז-ח)
8	בעיית הנשים הנכריות והטיפול של עזרא (פרקים ט-י)
9	נחמיה עולה לבנות את חומות ירושלים (נחמיה א-ב)
10	בנית החומה חרף הפרעות המתנגדים (נחמיה ג-ד, ו)
11	הטיפול של נחמיה בפרצות שב"חומות חברתיות" (נחמיה ה) והשוואה לטיפול של עזרא בפרצות שגילה בתא המשפחתי היהודי (עזרא י)

מעמד כריתת האמנה (נחמיה ח-י)	12
מיזם יישוב ירושלים, ותקנות נחמיה (נחמיה יא-יג)	13
סיכומים וחזרות	14

חובות הסטודנט
 נוכחות, השתתפות פעילה וכתובת תרגילים הניתנים במהלך השיעורים, עמידה במבחן
בקורס:

אופן ההערכה - הרכב הציון

מרכיב	אחוז	ציון מינימלי למרכיב
מבחן	100%	56

רשימה ביבליוגרפית:

1. פרשנות: רש"י, רד"ק, אב"ע, אברבנאל, מלבי"ם. דעת מקרא.
2. ריה"ל, כוזרי, מאמר ב, כד
3. שולמן אליעזר, סדר עולם רבה לרבי יהושע בן חלפתא, מופת (תשנ"ט), עמ' 141-164
4. הכהן שמואל, "סדרם של מלכי פרס" בתוך: מבוא לספרי שיבת ציון במקרא, ירושלים תשמ"ח, עמ' 59-79.
5. הכהן שמואל, "איגרת רחום": לתכניו ומבנהו של פרק ד' בספר עזרא, מגדים, ו (תשמ"ח), עמ' 86-96
6. הכהן שמואל, "ועין אלהים הות על שבי יהודה", שמעתין, 123-124 (תשמ"ו), עמ' 43-48
7. הכהן שמואל, "ואלה בני המדינה או עולים ושרים", מעינות, יא (תשמ"ו), עמ' 220-234.
8. זולדן יהודה, "הקהל ומועדי תשרי בימי עזרא ונחמיה", שמעתין, 117-118 (תשנ"ד), עמ' 5-11.
9. בן נון יואל, "לאן עלו שבי הגולה", שמעתין, 58 (תשל"ט), עמ' 27-30.
10. פליישמן יוסף, "משלחת החקירה בראשות תתני - מטרת החקירה ותוצאותיה", על הפרק, 8 (תשנ"ה), עמ' 7-25.
11. ועקנין רפאל, "חג הסוכות בימי עזרא", המעין, מא/א (תשס"א), עמ' 7-12.
12. מדין יעקב, "מחלק המשפחות", סגולה, אב-יולי תש"ע-2010.
13. סולטנוביץ' זאב, "הבעיות שנתעוררו בעליה לארץ", באתר ישיבה, תשס"ה
<https://www.yeshiva.org.il/midrash/4268>
13. צפריר יורם, "חומות ירושלים בימי נחמיה" א, ב, קתדרה לתולדות א"י ויישובה, יד בן צבי, תמוז תשל"ז. בתוך הספריה הירטואלית של מט"ח
<https://lib.cet.ac.il/pages/sub.asp?author=2082>
14. ויזל ערן, "הפירוש המיוחד לרש"י לספר עזרא-נחמיה" בתוך כתב העת המקוון jsij, אתר אוני' בר אילן חוברת 9. 2010